

دکتر فیاضی مدیرکل دفتر انتشارات و فناوری آموزشی در جمع نمایندگان ناشران

حمایت از کتاب‌های استاندارد و فروش آن‌ها

سمیه میرزایی

دفتر انتشارات و فناوری آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی برای همکاری و ارتباط مثمرتر با ناشرانی که در تولیداتشان استانداردهای لازم را رعایت می‌کنند، قدم‌هایی جدی برداشته است. دفتر بر این باور است که کنترل بازار کتاب‌های آموزشی، که هم‌اکنون در دست ناشران کتاب‌های کمک‌درسی فاقد اعتبار و استانداردهای لازم است، فقط با همکاری و حمایت از تولیدات ناشران پایبند به قواعد نظام تعلیم و تربیت، میسر است.

به منظور عملیاتی کردن این هدف، شورایی با عنوان «شورای برنامه‌ریزی مشترک بین سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و ناشران» شکل گرفت. آنچه که می‌خوانید گزارشی از نخستین نشست این شورا است.

ناشران همراه

فیاضی با بیان اینکه در بررسی‌ها به این دریافت رسیدیم که ۹۰ درصد ناشران آموزشی از فضای موجود کتاب‌های کمک‌درسی ناراضی‌اند، اظهار داشت: «ما هم از این وضعیت راضی نیستیم. به باور ما، مشکل اصلی اینجاست که کتاب‌های مناسب به‌طور گسترده به دست مخاطب نمی‌رسد و همین مشکل سبب می‌شود کم‌کم این کتاب‌ها از گردونه نشر خارج شوند؛ چون کتاب مناسب فروش و بازار ندارد.

از طرف دیگر، کتاب نامناسب به وفور در دسترس دانش‌آموزان قرار دارد و همین باعث شده است

مسعود فیاضی، مدیرکل دفتر انتشارات و فناوری آموزشی، با تشریح اهمیت ارتباط با ناشران بخش خصوصی گفت: «مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش سرمایه بزرگی برای استفاده از توان بخش خصوصی در غنی‌سازی بسته‌های یادگیری و ارتقای سطح مهارت و افزایش توان علمی معلمان، دانش‌آموزان و والدین است. اما متأسفانه بازار کتاب‌های آموزشی مناسب، بازار خوبی نیست. علت این امر آن است که ارتباط مؤثری بین سازمان پژوهش و ناشران بخش خصوصی وجود ندارد.»

حجت‌الاسلام همایون صدوقی
(سرپرست معاونت طراحی
و تولید بسته‌های تربیت و
یادگیری)

عبدالعظیم فریدون (رئیس
هیئت مدیره انجمن فرهنگی
ناشران کتاب کودک و نوجوان)

دکتر مسعود فیاضی

خلأ ارتباط مداوم،
مؤثر و هدفمند ما
با ناشران آموزشی
باید پُر شود. دغدغه
ما باید ایجاد بازار
فروش برای کتاب‌های
استاندارد باشد

و برنامه‌ریزی آموزشی و ناشران شکل می‌گیرد از سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، به دلیل اهمیت موضوع، مدیرکل حوزه ریاست، سرپرست معاونت طراحی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری، و من به‌عنوان مدیرکل دفتر انتشارات و فناوری آموزشی، در این شورا عضویت داریم. چهار نفر هم از هیئت مدیره انجمن ناشران آموزشی و کودک و نوجوان عضو این شورا هستند. دبیرخانه‌ای هم به منظور ایجاد ارتباط منظم تشکیل می‌شود. جلسه حاضر هم به منظور مشورت‌های لازم برای تشکیل کارگروه‌های شورا ترتیب داده شده است تا طی برنامه‌ریزی در کارگروه‌ها، در بازه زمانی مورد توافق امور را پیش ببریم. در واقع ما در این جلسه به دنبال ریل‌گذاری برای جلسات بعدی هستیم.»

فعال شدن سامانه پخش مدرسه

مدیرکل دفتر انتشارات و فناوری آموزشی با اشاره به اقدامات انجام گرفته از سوی این دفتر در راستای ایجاد بازار برای کتاب‌های مورد تأیید سازمان گفت: «به این منظور، کتاب‌های برگزیده جشنواره کتاب رشد را به‌صورت رایگان در مجله‌های دانش‌آموزی رشد که شمارگان میلیونی دارند، تبلیغ می‌کنیم. همچنین با معاونت‌های وزارت آموزش و پرورش هم جلساتی داشته‌ایم تا در راستای تسهیل در توزیع کتاب‌های مناسب در مدرسه‌ها، همکاری

کتاب‌های نامناسب دارای بازار پرسودی باشند. برای نمونه، کتاب‌هایی که در جشنواره کتاب رشد برگزیده می‌شوند، به زحمت به چاپ سوم می‌رسند؛ چون از کتاب‌های مناسب و برگزیده استقبال کافی نمی‌شود. این امر موجب می‌شود که وزارت آموزش و پرورش از هدف‌های تربیتی خود دائم فاصله بگیرد.»

مدیرکل دفتر انتشارات و فناوری آموزشی تصریح کرد: «خلأ ارتباط مداوم، مؤثر و هدفمند ما با ناشران آموزشی باید پُر شود. دغدغه ما باید ایجاد بازار فروش برای کتاب‌های استاندارد باشد. سازمان پژوهش هم کسب سود بخش خصوصی از تولید منابع آموزشی مناسب را باید به رسمیت بشناسد. نیازهای بسیار گسترده‌ای در حوزه‌های یادگیری وجود دارند که تأمین آن‌ها حتماً مستلزم همکاری ما با ناشران آموزشی است. در سازمان، این نگاه به بخش خصوصی باید فعال‌تر بشود و ما باید از تصدی‌گری فاصله بگیریم و به تنظیم‌گری بپردازیم، خیلی جدی است.»

وی ادامه داد: «در این راستا، و برای همسوسازی و ایجاد ارتباط با بخش خصوصی، چندین جلسه با ناشران محترم برگزار کردیم و مشخص شد که هر دو طرف، هم‌نظریم. پیرو این جلسات طرحی مقدماتی نوشته شد که براساس این طرح، یک شورای برنامه‌ریزی مشترک بین سازمان پژوهش

اما ما با ناشرانی که عضو انجمن هستند و مرتکب این تخلف بشوند، می‌توانیم مذاکره کنیم و اخلاقاً بخواهیم که این کار را نکنند.»

سپردن تولید بسته‌های یادگیری به ناشران

حجت‌الاسلام **همایون صدوقی**، سرپرست معاونت طراحی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی هم در ادامه با بیان نقطه نظرات خود در خصوص تعامل با ناشران آموزشی گفت: «ما در طراحی و تولید بسته‌های یادگیری به جد آمادگی داریم تا ارتباط منظم و هدف‌داری را با تولیدکنندگان آثار کودکان و نوجوانان داشته باشیم. از سال ۱۴۰۰، کتاب‌های درسی فقط یک جزء از بسته‌های یادگیری خواهند بود و همراه آن، فیلم و کتاب داستانی و دیگر اجزا هم مورد نیاز خواهد بود. ما باید با ناشرانی که دغدغه آموزش و اهداف سند تحول را دارند، همکاری کنیم. در این مسیر لازم است که توافق‌نامه‌ای بین طرفین تنظیم شود و قلمرو وظایف طرفین در آن روشن شود. ما می‌خواهیم ناشران مسئولیت تولید یکی از اجزای بسته‌های یادگیری را، که بدهی است باید مطابق اهداف برنامه درسی باشد بپذیرند.»

وی افزود: «ما تاکنون چهار بسته یادگیری برای معلم، دانش‌آموز، مدیر و والدین طراحی کرده‌ایم که برای تولید هر یک از آن‌ها حتماً باید ارتباط مفیدی با ناشران داشته باشیم. این فرصت بسیار خوبی برای ناشران است که در تولید بسته یادگیری مشارکت داشته باشند.»

صدوقی پایین بودن سرانه مطالعه را یکی از مهم‌ترین آفت‌ها برشمرد و گفت: «سطح و حجم نشر کتاب نسبتاً بالاست. در نمایشگاه‌های کتاب نیز حجم انبوهی از مردم کتاب می‌خرند، اما همچنان سرانه مطالعه پایین است و علت آن به آسیب‌شناسی نیاز دارد.»

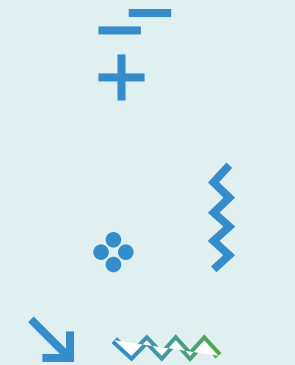
دهقانی، نماینده «انجمن ناشران آموزشی» در این نشست نیز با تأیید اظهارات صدوقی افزود: «متأسفانه در حوزه کتاب‌های آموزشی، معلمان و دانش‌آموزان کمترین رغبت را نسبت به کتاب‌هایی دارند که توسط سازمان تأیید شده‌اند. باید به چرایی این موضوع نیز فکر کرد. چرا کتاب‌های

لازم را داشته باشند. ضمن اینکه **پخش مدرسه** را فعال کرده‌ایم و در این زمینه از همکاری هزار نفر از نمایندگان مجله‌های رشد استفاده خواهیم برد. به همین منظور بخش‌نامه‌ای هم تهیه و ارسال شده تا نمایندگان فروش کتاب‌های طرح سامان‌دهی بتوانند با مجوز، کتاب‌های مناسب و معرفی شده از سوی ما را به دانش‌آموزان عرضه کنند. ضمن اینکه **سامانه پخش مدرسه** را هم فعال کرده‌ایم تا سفارش‌های مورد نیاز ثبت شوند. خوش‌بختانه ناشران هم از این اتفاق استقبال کرده‌اند و تا به امروز ۱۱۸ ناشر با پخش مدرسه قرارداد و تفاهم‌نامه امضا کرده‌اند.»

وی افزود: «ما این موضوع را در نشست با نمایندگان مجله‌های رشد مطرح کرده‌ایم و اخیراً در سفر به کرمان، با حضور نمایندگان استان کرمان و استان‌های هم‌جوار، دوباره در این زمینه مفصل گفت‌وگو کردیم و درباره سازوکار اجرایی و میزان تخفیف‌ها و جزئیاتی مثل این هم صحبت کردیم.» **بدیعی**، معاون سامان‌دهی دفتر انتشارات و فناوری آموزشی، خطاب به اعضای هیئت مدیره انجمن‌های ناشران یادآوری کرد که بهتر است در اجرای این طرح، ناشران هم به اصول اخلاقی پایبند بمانند و از ایجاد ارتباط مستقیم با نمایندگان رشد در استان‌ها و شهرستان‌ها خودداری کنند.

فریدون، رئیس هیئت مدیره «انجمن فرهنگی ناشران کودک و نوجوان»، در خصوص سازوکار پخش مدرسه گفت: «با توجه به تجربه‌های قبلی، و برای پرهیز از ایجاد فسادهای احتمالی، لازم است تدبیری اندیشیده شود که پول دریافتی از مدرسه‌ها به حساب پخش مدرسه واریز شود، نه به حساب نمایندگان محترم و نه حتی حساب ادارات استان و شهرستان. درباره افزایش تخفیف‌ها نیز تجربه خوبی وجود ندارد. تخفیف بیشتر خواستن از ناشران موجب می‌شود، کل کتاب‌ها افزایش قیمت داشته باشند. این سازوکار باید به‌گونه‌ای باشد که به افزایش قیمت کتاب در آینده منجر نشود.»

فریدون درباره تذکر معاون سامان‌دهی نیز گفت: «خیلی کم ممکن است چنین اتفاقی بیفتد. گرچه شاید به لحاظ قانونی هم نشود با آن مقابله کرد،

از سال ۱۴۰۰، کتاب‌های درسی فقط یک جزء از بسته‌های یادگیری خواهند بود و همراه آن، فیلم و کتاب داستانی و دیگر اجزا هم مورد نیاز خواهد بود

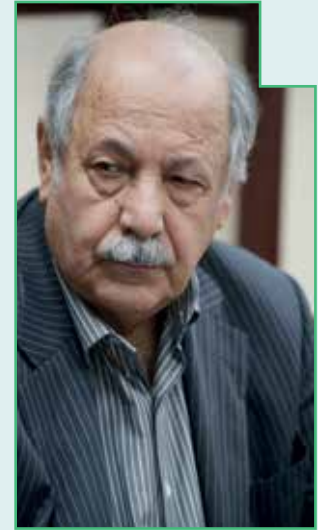

سعید بدیعی (معاون دفتر انتشارات و فناوری آموزشی در سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی)

وحید تمنا (رئیس هیئت مدیره انجمن ناشران آموزشی)

یحیی دهقانی (عضو هیئت مدیره انجمن ناشران آموزشی)

متأسفانه آموزش و پرورش هم بر توزیع این کتاب‌ها در مدارس، نظارت کافی ندارد که اصلی‌ترین دلیل آن را باید در ناهماهنگی معاونت‌ها در وزارتخانه آموزش و پرورش جست‌وجو کرد

فروش کتاب‌های نامناسب است.»
فیاضی در پایان این نشست، در قالب جمع‌بندی مباحث گفت: «به این ترتیب هدف ما در شورا این است که موانع مختلف را (در سمت ارشاد، آموزش و پرورش و ناشران) شناسایی و رفع کنیم تا فروش کتاب‌های معتبر و مناسب افزایش پیدا کند و فروش کتاب‌های فاقد اعتبار کاهش بیابد.»
مدیرکل دفتر انتشارات و فناوری در همین خصوص اضافه کرد: «در بررسی موضوع بازار پرفروش کتاب‌های غیراستاندارد، باید علاوه بر ناشران، اضلاع مؤثر دیگری را هم بررسی کرد. یکی از این اضلاع وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است که اعطای مجوز انتشار کتاب‌ها را عهده دارد. متأسفانه آموزش و پرورش هم بر توزیع این کتاب‌ها در مدارس، نظارت کافی ندارد که اصلی‌ترین دلیل آن را باید در ناهماهنگی معاونت‌ها در وزارتخانه آموزش و پرورش جست‌وجو کرد.»
فیاضی در پایان تأکید کرد: «از مجموع نظرات جمع، چنین استنباط می‌شود که لازم است کارگروه‌هایی به منظور بازبینی استانداردها و ایجاد و توسعه بازار مناسب کتاب‌های استاندارد و مناسب در دو حوزه ناشران آموزشی و کودک و نوجوان شکل بگیرد.»

حل‌المسائل که از نظر شما و ما ضعیف‌ترین کتاب‌ها هستند، از فروش بالایی برخوردارند؟ و باز هم متأسفانه خریداران آن‌ها هم غالباً مدیران مدرسه‌ها هستند.»
صدوقی در پاسخ به علل این موضوع گفت: «من معتقدم دلیل این اتفاق آن است که ما روی مدیر مدرسه سرمایه‌گذاری کافی نکرده‌ایم و روی وظایف اصلی او و تفکر او کار نشده است. از این‌رو نگاه اغلب مدیران ما اقتصادی است و افزایش تعداد قبولی‌ها در کنکور، از رشد بینش عقلی، دینی و علمی دانش‌آموز اهمیت بیشتری دارد. اگر بسته یادگیری را به‌عنوان یک اصل حاکمیتی در مدرسه تعریف کنیم، و مدیر موظف به انطباق با این بسته باشد، هم ناشر و هم مدیر منتفع خواهند شد.»
تمنا، رئیس هیئت‌مدیره انجمن ناشران آموزشی نیز با اشاره به فراوانی کتاب‌های تأیید نشده، بر نکته‌ای روان‌شناسانه انگشت گذاشت و گفت: «کتاب‌های فاقد اعتبارنامه سازمان، حدود ۹۵ درصد کتاب‌های موجود را تشکیل می‌دهد. بنابراین به نظر می‌رسد بهتر است در طرح موضوع فروش کتاب‌ها، برای پیشگیری از بروز مقاومت منفی، همواره موضوع را به شکل ایجابی مطرح کنیم؛ یعنی بگوییم می‌خواهیم فروش کتاب‌های مناسب را زیاد کنیم این حرف در حقیقت به معنی کم شدن